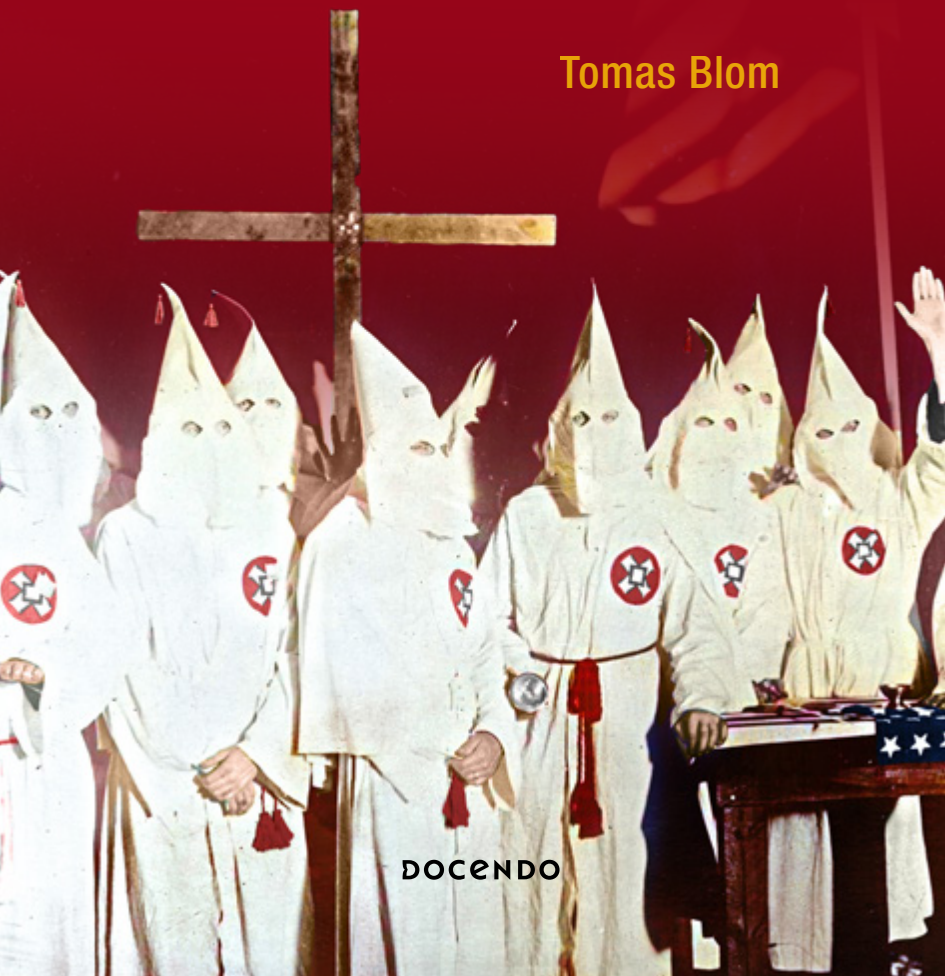

— KIEHTOVA —
MAAILMANHISTORIA

KU KLUX KLAN JA SEN PERILLISET

Tomas Blom

DOCENDO

KU KLUX KLAN
JA SEN PERILLISET

— KIEHTOVA —
MAAILMANHISTORIA

KU KLUX KLAN JA SEN PERILLISET

Tomas Blom

Suomennos Kirsi Kokkonen

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Ruotsinkielinen alkuperäisteos: Tomas Blom: *Ku Klux Klan och dess arvtagare.*

© 2022 Tomas Blom

First published by Historiska Media, Sweden 2022

Suomenkielinen laitos:

© Kirsi Kokkonen ja Docendo, 2026

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

www.docendo.fi

Suomennos: Kirsi Kokkonen

Kannen kuvat: Wikimedia Commons

Kansi: Justine Florio / Taittopalvelu Yliveto Oy

Taitto: Justine Florio/ Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-678-2

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat – Alabama vuonna 1868	7
Orjuus – USA:n kohtalonkysymys	12
”Etelän kotien ja naisten suojaksi”	20
Kaikki alkaa elokuvasta...	29
Maalaispojan näky	34
”One hundred percent American”	45
Kannattava kameleontti	53
Väkivaltainen pohjavire	62
Washingtoniin!	72
Feminismi KKK:n tapaan	80
”Katolinen salaliitto”	89
Surkea loppu	96
Väkivalta herää henkiin	105
Pitkä kuuma kesä	114
Taas salonkikelpoinen?	123
Hydran päät	132
Ku Klux Klanin perilliset	145
”Heil Emperor Trump!”	157
Kirjallisuutta	172

ALKUSANAT – ALABAMA VUONNA 1868

En ole koskaan nähnyt isää niin iloisena kuin silloin, kun hän tuli kotiin sinä päivänä. Hän kertoi äidille ja minulle, että hän oli saanut olla mukana päättämässä, kenestä tulisi maan presidentti, ja minun oli tietysti pakko kysyä, ketä hän oli äänestänyt.

”Grantia, poikaseni! Hän on paras, nyt kun Lincoln on poissa.”

Minä tiedän, kuka Lincoln oli. Ellei häntä olisi ollut, isä ja äiti olisivat edelleen orjia. Hänen vuokseen minulle on annettu nimi Abraham, vaikka kaikki kutsuvat minua Abeksi. Kun minä synnyin, me asuimme edelleen Massa Hunterin plantaasilla yhdessä kaikkien niiden muiden mustien ihmisten kanssa, jotka auttoivat hänen puuvillansa viljelyssä ja korjuussa. Äiti ja isä kuitenkin toivoivat, että pohjois- ja etelävaltioiden välinen sota päättyisi pohjoisvaltioiden voittoon ja siihen, että presidentti Lincoln pitäisi lupauksensa orjuuden

lopettamisesta. Juuri sen vuoksi vanhempani antoivat minulle nimen Abraham, mutta he eivät uskaltaneet kertoa siitä kenellekään ennen kuin sota oli ohi ja meistä oli tullut vapaita.

Nyt me emme enää asu plantaasilla. Meillä on oma tupa ja joitakin peltoja, joilla me voimme viljellä oman ruokamme, ja tallissa meillä on Betsy-aasi. Meillä on mennyt hyvin, ja vain parempaan suuntaan voi mennä, kuten isällä on tapana sanoa. Mutta kun hän tuli sinä iltana kotiin ja vajosi takan edessä olevalle tuolille, hän voihkaisi. Häntä näytti särkevän johonkin, ja hänen takkinsa oli edestä likainen ja repeytynyt. Äiti katsoi isää huolissaan.

”Mikä on, Jessup? Oletko sinä loukannut itsesi?”

”Ei mitään hätää, mutta... Sinne tuli joitain valkoisia, jotka halusivat estää meitä äänestämästä, ja... Niin, syntyi pieni riita, ennen kuin me ajoimme heidät pois.”

”Me? Ketkä me?”

Isä hymyilee ennen kuin vastaa: ”Tiedoksesi, Caroline, että me emme ole yksin. Sinne tuli varmasti monta sataa mustaa, jotka halusivat äänestää. He eivät aikoneet antaa muutaman ryhmysauvoin varustetun valkoisen ottaa heiltä heidän oikeuksiaan. Se tuntuu hyvältä, eikö tunnukin?”

Äiti vain nyökkää hiljaa ja nostaa ruoan pöydälle. Maissileipää, papuja ja paistettua sianlihaa. Sitten me lausumme ruokarukouksen, mutta ehdimme hädin

tuskin alkaa syödä, kun ulkoa kuuluu hevosen kavioiden ääntä. Ne tuntuvat tulevan yhä lähemmäs. Isä ja äiti vilkaisevat toisiaan, ja sitten isä nousee ja menee ikkunan luo. Meillä on ollut vastikään varaa asentaa parkitun nahan tilalle ikkunalasit, joten nyt me näemme ulos. En voi olla hiipimättä isän taakse, ja kun näen vilaukselta, mitä ulkona tapahtuu, pelästyn perinpohjaisesti.

”Pirun siat...”, isä mutisee hiljaa ja kääntyy sitten minua ja äitiä kohti.

”Pian! Menkää maahan makaamaan! Heti!”

Äiti rientää ottamaan minusta kiinni. Hän vetää minut lattialle, mutta minä olen jo ehtinyt nähdä heidät, vaikka ilta on hämärtyvässä. Paljon miehiä – kaikki pukeutuneina pitkiin valkoisiin kaapuihin, joissa on eräänlaiset korkeat, teräväkärkiset päähineet. Heidän kasvojaan peittävät valkoiset, silmänrei’illä varustetut naamiot. Heitä voisi luulla kummituksiksi, mutta minulla on parempaa tietoa. Isä on kertonut, että jotkut valkoiset miehet pukeutuvat kyseisellä tavalla, ja he ovat vaarallisia mustille. Näiden miesten ryhmästä käytetään nimeä Ku Klux Klan, ja nyt he ovat täällä. Yhtäkkiä yksi miehistä huutaa kuuluvasti:

”Neekeri Jessup! Tule ulos, niin me näytämme sinulle!”

Isä on kiiruhtanut pois ikkunan luota ja ottanut alas haulikkonsa, joka on riippunut seinässä oven

yläpuolella. Äiti vetää minut itseään vasten ja haluaa minua niin kovasti, etten näe mitä tapahtuu, mutta tiedän miltä aseiden lataaminen kuulostaa. Sitten kuuluu isän ääni:

”Häipykää ja jättäkää meidät rauhaan!”

Kuuluu laukaus ja meidän uusi ikkunamme särkyy, niin että sirpaleet sinkoilevat ympäri huonetta. Uusi laukaus, aivan lähellä. Isä ampuu, ja nyt joku kuuluu huutavan ulkona. Sanoja ei kuulu, vain pelkkää tuskanhuutoa. Isä ampuu taas ja heittäytyy sitten lattialle meidän viereemme, juuri ennen kuin useampia aseita laukaistaan taloa kohti. Seinät paukkuvat ja rytisevät luotien osuessa niihin, mutta kukaan meistä ei loukkaannu. Isä ryömii hitaasti takaisin ikkunaa kohti, ja nyt näen hänen katsovan ulos, erittäin varovasti. Hänen haavoittamansa mies pitää edelleen meteliä, ja kuulen muiden puhuvan hiljaa keskenään, mutten saa sanoista selvää. Sitten joku huutaa taas:

”Tule ulos, senkin piru, ennen kuin me panemme hökkelin tuleen!”

On pitkään hiljaista. Sitten kuuluu toinen ääni:

”Hän ei ammu enää. Nekrulta on vissiin luodit loppu. Mennään hakemaan hänet!”

Sitten isä huutaa, niin kovaa että se kuuluu ulos:

”Abe! Anna revolveri!”

Meillä ei ole revolveria, ja isä tietää sen varsin hyvin. Mutta valkoiset eivät tiedä.

Äänet ulkona muuttuvat äkkiä voimakkaiksi ja levottomiksi.

”Hitto, hän ampuu meidät kaikki revolverilla.”

”Tuo Jessup on vaarallinen pirulainen!”

”Meidän on paras...”

”Haetaan hänet myöhemmin...”

Tulee taas hiljaista. Mutta sitten kuuluu taas hevo-
sen kavioiden ääni. Nyt ne kulkevat poispäin. Pitkän
ajan kuluttua isä uskaltaa kurkistaa ulos rikkoutuneesta
ikkunasta.

”He ovat poissa nyt.” Isä vajoaa lattialle meidän vie-
reemme ja kietoo käsivartensa meidän ympärillemme.

”Mutta he tulevat takaisin”, äiti kuiskaa.

”Pelkään niin”, isä vastaa. ”Meidän pitää kai lähteä
täältä.”

”Minne?” minä kysyn.

”Tämä on suuri maa”, isä vastaa. Sitten hän hu-
kaisee syvään ja jatkaa: ”Mennään jonnekin, missä me
voimme olla oikeasti vapaita, tavallisia ihmisiä.”

”Saako Betsy tulla mukaan?” minä kysyn, ja yhtäkkiä
äiti ja isä hymyilevät toisilleen – ja minulle.

ORJUUS – USA:N KOHTALONKYSYMYS

Vuosina 1600–1800 miljoona eurooppalaista muutti Pohjois-Amerikan mantereelle. Samana ajanjaksona kaksi ja puoli miljoonaa mustaihoista vietiin väkivalloin Afrikasta samaan suuntaan kohtaamaan tulevaisuutensa valkoisen väestön orjina. Monet Euroopan valtiot olivat perustaneet Pohjois-Amerikkaan siirtomaita. Niihin muutti valkoihaisia alun perin Britanniaasta, Hollannista, Ranskasta ja lyhyen aikaa jopa Ruotsista. 1700-luvun loppupuoliskolla Britanniaasta tuli hallitseva siirtomaavalta, kun se vuonna 1763 voitti Ranskan niin kutsutussa suuressa siirtomaasodassa.

Kaksitoista vuotta myöhemmin mantereen itärannikon provinssien uudisasukkaat olivat kokoontuneet yhteiseen kapinaan Britanniaa vastaan. He eivät enää halunneet hyväksyä sitä, että heitä hallittiin ja verotettiin ilman, että he saivat todellista poliittista vaikutusvaltaa ”emämaassa”. 4. heinäkuuta vuonna

1776 allekirjoitettiin USA:n itsenäisyysjulistus, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja heillä on loukkaamattomat oikeudet elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun. Sillä hetkellä maassa eli yli puoli miljoonaa mustaa orjaa. Sisällyttäisiinkö myös heidät itsenäisyysjulistuksen juhلاميin sanoihin?

Tämä kysymys kärjisty, kun vastaperustetun Amerikan yhdysvaltojen liittovaltion piti laatia perustuslaki, joka määräsi sen, miten maata johdettaisiin. Kysymys siitä, pitäisikö orjuus säilyttää vai ei, oli jo luonut erimielisyyksiä taloudeltaan pääasiassa kauppaan ja käsi-työhön perustuvien pohjoisten valtioiden sekä etelän, etenkin puuvillan viljelystä ja viennistä riippuvaisten osavaltioiden välille. Kun piti määrittää, kuinka mitkään valtiot olisivat edustettuina kongressissa, aluksi aiottiin antaa kansanjoukon päättää, miten monta kongressiedustajaa mikäkin osavaltio saisi nimetä. Pian kuitenkin tajuttiin, että jos eteläisten valtioiden kaikki mustat orjat laskettaisiin ihmisiksi omaisuuden sijaan, nämä valtiot saisivat aivan liian suuren vaikutusvallan maan johtamisessa. Lopulta päädyttiin kompromissiin, jossa jokainen musta orja vastasi kolmea viidesosaa valkoisesta ihmisestä. Tämä kylläkin tasoitti voima-suhteita kongressissa, mutta takasi kuitenkin sen, että monet tämän uuden valtiomuodostuman ensimmäisistä presidenteistä tulivat etelävaltioista ja olivat lisäksi orjanomistajia. Heidän joukossaan olivat George

Washington ja Thomas Jefferson – joka muotoili itsenäisyysjulistuksen ja jolla myös oli seitsemän lasta taloudenhoitajattarensa, mustan orjanaisen, kanssa.

USA:n perustuslain lopullisessa versiossa ei esiinny sanoja ”orja” tai ”orjuus”, mikä voidaan tulkita yritykseksi silotella ilmiselvää ristiriitaa itsenäisyysjulistuksen ja sen tosiasian välillä, että niiden mustien orjien määrä, joilta oli riistetty sekä vapaus että mahdollisuus onnen tavoitteluun, lisääntyi koko ajan. Brittiläinen laivasto tosin esti transatlanttisen orjakaupan sen jälkeen, kun Britannia kielsi orjakaupan vuonna 1807, mutta koska puuvilla oli nopeasti kehittynyt USA:n tärkeimmäksi vientituotteeksi, etelävaltioiden tarve saada palkatonta työvoimaa lisääntyi jatkuvasti. Tätä tarvetta tyydytettiin sillä, että suuri joukko tummempi-ihoisia ihmisiä myytiin pohjoisista ja itäisistä osavaltioista työskentelemään yhä suuremmiksi kasvaville puuvillaplantaaseille.

Tämän laajan väestönsiirron seurauksena orjien määrä nousi vuoden 1850 tienoilla noin 4 miljoonaan, joista 60 prosenttia raatoi puuvillapelloilla päivän-sarastuksesta iltahämärään ja loi tällä pakotetulla työpanoksella hyvinvointia ja monessa tapauksessa rikkautta omistajilleen. Ei ole liioiteltua väittää, että puuvillaa viljelleiden orjavaltioiden olemassaolo oli täysin riippuvainen siitä, että joitakuita ihmisiä pidettiin omaisuutena ja myyntiesineinä. Tämä johti sitkeään ja voimakkaaseen poliittiseen vastarintaan sitä

kohtaan, että orjuus asetettaisiin edes kyseenalaiseksi. Heitä, jotka sen sijaan painottivat orjuuden olevan ihmisoikeuksien vastaista, kutsuttiin *abolitionisteiksi*. 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla he pyrkivät yhä voimakkaammin lakkauttamaan orjajärjestelmän. Vasta perustettu republikaaninen puolue oli myös radiikaaleimpien orjuuden vastustajien työssija. Pohjoisvaltioissa painettiin runsaasti orjuutta vastustavia pamfletteja, joista jotkin päätyivät niiden harvojen mustien käsiin, jotka voimassa olevien määräysten vastaisesti olivat oppineet lukemaan. Merkittävin orjuuden vastainen kirjoitus lienee Harriet Beecher Stowen romaani *Setä Tuomon tupa*. Se ilmestyi vuonna 1852, ja sitä myytiin yhteensä kolme miljoonaa kappaletta. Se voimisti orjuuden vastaista mielialaa. Kun presidentti Abraham Lincoln tapasi kirjailijattaren, hänen kerrotaan sanoneen: ”Tämä siis on se pieni nainen, joka sai aikaan tämän suuren sodan.”

Pohjoisen ja Etelän väliset ristiriidat johtivat siis Yhdysvaltain sisällissodaksi kutsuttuun sotaan, jota käytiin vuosina 1861–1865. Sodan laukaisi se, että tietyt eteläiset ja läntiset valtiot julistautuivat Lincolnin presidentiksi valinnan takia riippumattomiksi liittovaltiosta, ja ne muodostivat oman valtion: *Confederate States of America* (Amerikan liittoutuneet valtiot tai Amerikan konfедераatio). Lincolnin hallinto tulkitsi tämän selväksi kapinaksi, ja kun etelävaltioiden joukot olivat

hyökänneet Fort Sumterin linnoitukseen ja ensimmäiset laukaukset oli ammuttu, sota oli syttynyt. Siitä tuli yksi siihenastisen maailmanhistorian verisimmistä ja tuhoisimmista sodista. Yli 750 000 amerikkalaista kuoli, valtaosa sairauksiin, mutta taistelut aiheuttivat ennennäkemättömän mieshukan. Esimerkiksi Tennesseen Shilohissa käydyssä taistelussa kaatui arviolta 24 000 miestä. Sodan alkuvaiheessa etelävaltiot menestyivät, mutta konfederaatio ei pystynyt pidemmän päälle vastustamaan liittovaltion ylivoimaisia sotilallisia ja taloudellisia resursseja.

Kenraali Robert E. Lee allekirjoitti konfederaation antautumisen 9. huhtikuuta 1865 pahimman vastustajansa, kenraali Ulysses S. Grantin läsnä ollessa. Viisi päivää myöhemmin, 14. huhtikuuta, näyttelijä ja etelävaltioiden kannattaja John Wilkes Booth ampui Abraham Lincolnin kuoliaaksi kesken teatterinäytöksen. Presidentti Lincoln ehti siis juuri ja juuri kokea sen, että USA:n kongressi oli tammikuussa ylivoimaisella enemmistöllä äänestänyt perustuslakiin kolmannentoista lisäyksen, jonka mukaan orjuus kiellettiin koko maassa. Edelleen oli kuitenkin jäljellä ongelmia, jotka vaativat ratkaisua: Mitä tapahtuisi niille miljoonille mustille, jotka yhtäkkiä julistettiin vapaiksi ja jotka eivät enää olleet sidottuja orjatyöhön? Miten he voisivat integroitua yhteiskuntaan tasa-arvoisina kansalaisina? Ja edelleen: miten federaalihallitus suhtautuisi valtioihin,

jotka olivat ryhtyneet sotaan säilyttääkseen etuoikeutensa ja valkoisen ylivaltansa?

Me emme tarkkaan tiedä, miten Lincoln oli ajatellut tarttua tähän vaikeaan tehtävään Pohjoisen ja Etelän välisten ristiriitojen sovittelijana, ja hänen seuraajansa varapresidentti Andrew Johnson ei valitettavasti näytä olleen oikea henkilö tähän tehtävään, jota kuvattiin konfederaation muodostaneiden osavaltioiden uudelleenrakentamiseksi (*reconstruction*). Presidentti Johnson sen sijaan otti käyttöön käsitteen *restoration* (entistäminen) ja päätti suurelta osin jättää huomiotta mustien vapauttamisen ilmeiset seuraukset, kuten näiden kansalaisuuden ja laajennetun äänioikeuden, jotta saisi mahdollisimman nopeasti kursittua liittovaltion kasaan. Presidentti oli muun muassa erittäin auliisti armahtanut monet konfederaation johtajat, jotka voimassa olevien lakien mukaan olivat syyllistyneet maanpetokseen. Hänen toimintansa johti tietysti voimakkaisiin protesteihin niiden radikaalien orjuudenvastustajien keskuudessa, jotka tunsivat tulleensa petetyiksi. He yhdistivät voimansa, ja yli sadan mustan johtajan *Freedmen's Convention* -kokouksessa presidentin toiminnasta sanottiin näin: "[hän] on ehdoitta jättänyt meidät kukistetuille muttei läheskään käännytetyille kapinallisille; kokonaan, ainoana poikkeuksena se ettei vaimojamme ja lapsiamme myydä huuto-kaupassa."

Pian kävi selväksi, ettei etelävaltioiden valkoinen väestö aikonut suostua pitämään entisiä mustia orjia missään suhteessa tasa-arvoisina. Jo talvella 1865–1866 paikalliset viranomaiset, jotka koostuivat suurelta osin entisistä konfederaation kannattajista, laativat niin kutsuttuja *black codes -lakeja*: uusia lakeja, jotka pakottivat mustia jatkamaan valkoisille maanomistajille työskentelyä, vaikka he muodollisesti olivat saaneet vapauden. Liittovaltion viranomaiset iskivät takaisin nuijimalla senaatin kautta läpi *the Civil Rights Act -lain*, joka määräsi pitämään kaikkia Yhdysvalloissa syntyneitä maan kansalaisina ja antamaan näille niin ollen yhtäläisen suojan lain edessä. Yksi abolitionismin näkyvimmistä kannattajista, entinen orja Frederick Douglass, kävi presidentti Johnsonin luona saadakseen hänen tukensa tälle laille, mutta presidentti vastasi vältellen ja Douglassin poistuessa hän mutisi assistentille: ”Hän on kuin kuka tahansa neekeri – leikkaisi mielellään valkoisen miehen kurkun auki.”

Presidentti yritti odotetusti käyttää veto-oikeuttaan *the Civil Rights Actia* vastaan, mutta yksimielinen kongressi onnistui ajamaan sen läpi. Tällaista ei ollut koskaan aiemmin tapahtunut. Perustuslain uusilla lisäyksillä entisten orjien kansalaisoikeudet vahvistettiin, ja presidentti Johnsonin itsepäisestä vastustuksesta huolimatta kongressin radikaalit republikaanit onnistuivat muutamien lakien avulla ajamaan läpi niin

kutsutun Etelän uudelleenrakentamisen. Siinä entinen konfederaatio jaettiin viiteen sotilasalueeseen, mikä käytännössä tarkoitti etelävaltioiden miehittämistä. Lisäksi konfederaation armeijassa taistelleilta sotilailta poistettiin äänioikeus. Entisille orjille sen sijaan äänioikeus taattiin. Tämä puolestaan tarkoitti, että mustia voitiin tietyssä määrin valita paikallisiin virkoihin, mikä tietysti oli piikki lihassa heidän aiemmille valkoisille hallitsijoilleen. Turhautumisesta federaalihallituksen ”neekerinrakastajiin” monet valkoiset turvautuivat terroriin ja väkivaltaan valkoisen ylivallan palauttamiseksi.

”ETELÄN KOTIEN JA NAISTEN SUOJAKSI”

Sodan jälkeen Etelä oli enemmän tai vähemmän rautateiden maana. Taistelut oli suurelta osin käyty konfederaatiovaltioissa, ja ne olivat huipentuneet marssiin, joka tunnetaan nimellä ”Sherman’s march”. Kenraalimajuri William Tecumseh Sherman oli vuonna 1864 johtanut republikaanisen armeijansa Atlantasta Savannahiin, ja poltetun maan taktiikalla hän oli omistautunut muun muassa rautateiden, plantaasien ja tehdaslaitosten systemaattiselle tuhoamiselle sekä laajalle ryöstelylle. Seuraukset olivat tuntuvat, eikä vähiten siviiliväestölle. Todennäköisesti ei olekaan liioiteltua sanoa, että elämää Etelässä tuli leimaamaan sekä epätoivo että kostonhimo.

Maaseudulla oli kierrellyt niin kutsuttuja *patrol-
lereita* – aseistettuja, ratsain kulkevia valkoihoisia, jotka plantaasinomistajien tiukan johdon alla olivat metsästäneet mustia, jotka eivät kyenneet esittämään

Vuonna 1865 joukko turhautuneita entisiä etelävaltioiden upseereita perusti klubin, joka sai nimekseen Ku Klux Klan. Tavoitteena oli rajoittaa vapautettujen orjien poliittista ja yhteiskunnallista asemaa.

Ku Klux Klan saavutti loistonsa 1920-luvulla, jolloin järjestöllä oli lähes viisi miljoonaa jäsentä. Valkoiseihin kaapuihin pukeutuneina klaanilaiset ajoivat rasistista kampanjaa niin mustia kuin juutalaisia ja katolilaisia vastaan. Klaanin ote heikkeni ja sen vaikutus vaihteli vuosikymmenten mittaan, mutta vielä 1960-luvulla, kun kansalaisoikeusliike kasvoi, pelätty klaani palasi vainoamaan ja murhaamaan mustia aktivisteja.

Nykyään klaani on pääasiallisesti kadonnut, mutta sen rasistista perintöä vaalitaan monissa maan alla toimivissa ryhmissä. Yksi Yhdysvaltain historian synkimmistä puolista elää yhä.

ISBN 978-952-850-678-2

9 789528 506782

DOCENDO

Kansi: Justine Florio /
Taittopalvelu Yliveto Oy
www.docendo.fi

91